

2. 1. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní úprava účtu podle nového občanského zákoníku

Současná a nová právní úprava účtu se od sebe v zásadních obsahových skutečnostech příliš neliší. I přes to je dobré se s úpravou problematiky v „novém kabátě“ seznámit, neboť nový občanský zákoník poněkud mění její koncepci, což může nezasvěceného na první pohled překvapit. Některé zdánlivě marginální změny (především v oblasti zmocnění k nakládání s účtem) zároveň mohou mít značné dopady pro zavedenou praxi. Za pozornost pak stojí i to, jakými právními předpisy se budou řídit účty a z nich plynoucí práva a povinnosti kolem počátku účinnosti nového občanského zákoníku.

WEINHOLD LEGAL

Účinná právní úprava pojednává problematiku účtu hned v několika předpisech. Primárně je to obchodní zákoník[1], který upravuje dva samostatné smluvní typy, smlouvu o běžném účtu[2] a smlouvu o vkladovém účtu[3]. Obě smlouvy jsou tzv. absolutními obchody, tedy se řídí obchodním zákoníkem bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu (výjimkou je zachování ochrany nepodnikatele - spotřebitele dle občanského zákoníku[4] (OZ) a též jeho odpovědnost za porušení povinností plynoucích z právních vztahů podle OZ). Pokud je navíc kterýkoliv z těchto účtů platebním účtem[5] podle zákona o platebním styku[6] (ZoPS), použije se přednostně tato zvláštní právní úprava. Zvláště je upravena též vkladní knížka[7], a to v občanském zákoníku.

Nový občanský zákoník[8] (NOZ), který nabývá účinnosti 1. ledna 2014, upravuje všechny výše zmíněné smluvní typy, s poněkud odlišnou koncepcí. V § 2662 zavádí obecný smluvní typ „smlouvy o účtu“, pod který bude možné zahrnout běžný i vkladový účet. Důvodová zpráva k NOZ k tomu poukazuje na postupné sblížení právní úpravy obou účtů natolik, že jejich rozlišování v samotném zákoně již ztratilo smysl. S jejich existencí v praxi se i nadále počítá, ovšem právně by měly být ošetřeny pouhou modifikací obecných ustanovení o účtu.

Co se naopak nemění, je úprava platebního účtu a platebních transakcí, která v NOZ prošla jen kosmetickou, spíše formalistickou změnou. Zákon o platebním styku totiž zůstává účinný i po účinnosti NOZ, ke kterému bude podobně jako k OZ v pozici *lex specialis*, speciálního zákona s aplikační předností. Zatímco obchodní zákoník jde cestou výslovného vyloučení aplikace konkrétních ustanovení[9] týkajících se účtu pro případ, kdy se na právní vztah uplatní ZoPS, NOZ v § 2669 pouze obecně odkazuje na „jiný zákon“; předmětná ustanovení, kolidující se ZoPS již totiž nebyla do NOZ převzata. Vymizel tedy např. požadavek písemnosti smlouvy o účtu, požadavky na označení majitele účtu a dispozitivní ustanovení týkající se obsahu smlouvy (typu „Smlouva o běžném/vkladovém účtu může obsahovat...“) a další ustanovení OZ, jež upravovala především povinnosti banky vůči majiteli účtu, a která se s účinností zákona o platebním styku stala v zásadě obsoletními už v rámci dosavadní právní úpravy.

Pro účty, které nespádají do působnosti ZoPS (např. účty, které si mezi sebou vedou poskytovatelé platebních služeb, nebo účty stavebního spoření) a pro transakce vyňaté z působnosti ZoPS (např. placení směnkou či šekem) NOZ zřizuje speciální pododdíl v rámci oddílu o účtu (§ 2670 a násl.), ve kterém je v základním rozsahu upravena problematika úroků, připsování prostředků na účet, výpisů z účtu a výpovědi smlouvy.

Další spíše formalistickou změnou v NOZ je pak upuštění od používání pojmu „banka“. Zákodárce to zdůvodňuje nevhodností vázání označení jedné ze smluvních stran na její regulaci z hlediska veřejného práva, a proto je tato smluvní strana nově označována jako „ten, kdo vede účet“.

Zdánlivě možná nevýraznou, ale svým významem (zejména pro peněžní ústavy) značnou změnou v nové úpravě je vypuštění požadavku na zvláštní plnou moc s úředně ověřeným podpisem od majitele účtu v případě, že chce umožnit nakládání s účtem třetí osobě[10]. § 2664 NOZ pouze zmiňuje možnost zmocněnců majitele účtu za podmínek ujednaných ve smlouvě nakládat s peněžními prostředky na účtu, aniž by speciálně upravoval formu zmocnění. Na zmocnění pro jednání s bankou se tedy budou vztahovat pouze obecná ustanovení o smluvním zastoupení[11]. Jednat s bankou za majitele účtu by pak teoreticky bylo možné na základě plné moci bez ověřeného podpisu, v rámci širšího než „zvláštního“ zmocnění či dokonce generální plné moci. Banky a peněžní ústavy, pokud budou na požadavku zvláštní plné moci trvat, si jej tedy budou muset vložit přímo do smluv s klienty.

V oddíle o účtu NOZ, jako o speciálním případě účtu, pojednává též o vkladní knížce, která byla doposud upravena v občanském zákoníku v hlavě pojednávající o vkladech, tedy zcela odděleně od ostatních smluvních typů týkajících se účtu. Zákodárce argumentuje tím, že vkladní knížka má stejnou podstatu jako účet a liší se pouze způsobem nakládání s peněžními prostředky a způsobem provádění záznamů o provedených transakcích. Obsahově nová úprava v podstatě přebírá současnou s tím, že vypouští ustanovení, která jsou z hlediska aktuální praxe překonaná (např. cestovní vkladní knížka).

Zásadní je pak změna v postupu při ztracení či zničení vkladní knížky. Podle § 784 OZ musí banka v takovém případě nejprve vkladní knížku prohlásit za umořenou[12] a teprve poté je vkladateli vydána nová vkladní knížka a vkladatel může s vkladem opět nakládat. NOZ už podstoupení této procedury nevyžaduje, když v § 2678 prostě konstatuje, že banka v těchto případech na žádost majitele vystaví novou vkladní knížku. Umořovací řízení mělo své opodstatnění v době, kdy byly kromě vkladních knížek na jméno vystavovány i vkladní knížky na doručitele[13]. Vzhledem k tomu, že tento typ vkladu již zákon neumožňuje a právo na jeho výplatu se promlčí k 31. 12. 2012, bylo by již převzetí umořovacího řízení do NOZ nadbytečné.

Po přechodu na novou právní úpravu bude pro praxi zásadní, jakou úpravou se budou řídit právní poměry vzniklé před nabytím účinnosti NOZ a práva a povinnosti z nich plynoucí. Obecně platí, že se budou řídit dosavadní právní úpravou[14]. Z této obecné zásady však existuje mnoho výjimek[15], z nichž jedna, uvedená v § 3077 NOZ, cílí i na úpravu účtu. Účet se od 1. 1. 2014 v zásadě řídí NOZ, i když k uzavření smlouvy o účtu došlo před tímto datem. Podle dosavadní právní úpravy se bude řídit pouze (logicky) vznik této smlouvy (neboť byla uzavřena za účinnosti dosavadní právní úpravy), jakož i práva a povinnosti z ní vzniklé přede dnem nabytí účinnosti NOZ. Práva a povinnosti vzniklé po tomto datu, stejně jako změny smlouvy či její ukončení, se však již budou řídit novou právní úpravou. To má důsledky např. pro délku promlčecí lhůty pro výplatu prostředků ze zaniklého účtu. Pokud totiž promlčecí lhůta začne běžet před počátkem roku 2014, bude se posuzovat podle dosavadních právních předpisů i po účinnosti NOZ[16].

Jestliže však lhůta začne běžet byť jediný den po jeho účinnosti, v souladu s § 3077 se již bude řídit podle NOZ, tedy podle jeho § 609 a násl. o promlčení.

Jakub Nedoma

[Weinhold Legal, v.o.s.](#)

Charles Square Center
Karlovo náměstí 10
120 00 Praha 2

Tel.: +420 225 385 333

Fax: +420 225 385 444

e-mail: wl@weinholdlegal.com

[1] zákon č. [513/1991](#) Sb., v platném znění

[2] § 708 a násl. obch. z.

[3] § 716 a násl. obch. z.

[4] zákon č. [40/1964](#) Sb., v platném znění

[5] Platebním účtem je účet, který slouží k provádění platebních transakcí, tj. vložení peněžních prostředků na účet, výběru peněžních prostředků z účtu nebo převod peněžních prostředků; § 2 odst.

1 písm. a) a b) zákona č. [284/2009](#) Sb., v platném znění

[6] zákon č. [284/2009](#) Sb., v platném znění

[7] § 781 a násl. OZ

[8] zákon č. [89/2012](#) Sb.

[9] § 708 odst. 3 obch. z. pro běžný účet a § 716 odst. 3 obch. z. pro vkladový účet

[10] § 709 odst. 3 obch. z.

[11] § 436 - 488 NOZ

[12] Umořovací řízení podrobně upravuje vyhláška Ministerstva financí č. [47/1964](#) Sb., o peněžních službách občanům, v platném znění.

[13] S vkladem mohl nakládat kdokoli, kdo předložil vkladní knížku, bez ohledu na osobu vkladatele; prostředky na vkladní knížce mohly být převáděny pouhým předáním vkladní knížky.

Novela OZ účinná od 1. 1. 2001 již však vydávání knížek na doručitele neumožňovala a ponechala pouze možnost vystavování vkladních knížek na jméno.

[14] § 3028 NOZ

[15] Úprava se nachází v přechodných a závěrečných ustanoveních NOZ; § 3028 a násl.

[16] Kombinace § 3036 a § 3077 NOZ.

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)